

KERİM KORCAN'IN HİKÂYE VE ROMANLARINDA HAPİSHANE

Soner AKPINAR*

Özet: Türk Edebiyatında hapisane, gerek Halk edebiyatında gerek Divan edebiyatında edebi eserlerdeki kahramanın sıkıntı çektiği, kahramanlığının sınındığı bir mekân olarak eski bir geçmişe sahiptir. Tanzimat sonrası (1839) Namık Kemal (1840-1888)'in Magosa sürgünlüğü sırasında yazdığı mektuplarla sosyolojik ve varoluşsal bir problem halini almaya başlayan konu, Türkiye'de toplumcu gerçekçi söylemin yaygınlaşmasıyla birlikte siyasi bir boyut da kazanır. Nazım Hikmet (1901-1963)'le birlikte ağırlığını göstermeye başlayan toplumcu gerçekçi söylemle birlikte yazarların hapisaneye yaklaşımları ve eserlerinde ele alış biçimleri benzerlik gösterir. Sabahattin Ali (1907-1948), Kemal Tahir (1910-1973), Orhan Kemal (1914-1970) gibi isimler, eserlerinde benzer yapı ve söylemlerle hapisaneyi ele almışlardır. Kerim Korcan da bu gelenek içinde yetişmiş bir yazardır. **Ter Adamlar** (1975), **Patrona** (1983), **Dimitrof Geçiyor** (1978) gibi farklı konuları ele alan romanları olmakla birlikte; yazar, daha çok siyasal nedenlerle yattığı cezaevlerinden edindiği deneyimlerini, bu dünya görüşüyle birleştirdiği eserleriyle tanınmaktadır. Bu İncelemede de yazarın, hapisanede geçen roman ve hikâyelerinde nasıl bir hapisane gerçekliği yarattığı, bu gerçekliğin roman yapısı içindeki işlevinin ne olduğu gibi sorular ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kerim Korcan, hapisane, gerçek, roman, hikaye.

Realty of Prison in The Kerim Korcan's Novels And Stories

Abstract: The issue of prison in Turkish Literature, both in the public literature and Divan, the hero of the literary works of literature, the court should take a hardship that is a test of heroism as a place has an old history. This reality, after the Tanzimat (1839) with Namık Kemal's (1840-1888) letters written during his exile in the Magosa became to sociological and psychological problem. It gains political dimension, after socialist realist discourse has become prevalent in Turkey. Thanks

* Öğr. Gör. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-Posta: sonerakpinar06@hotmail.com

*to socialist realistic trend in Turkish literature starting with Nazim Hikmet (1901-1963), the writer's approach to prison and forms of exercise began to show similarities. Writers like Sabahattin Ali (1907-1948), Kemal Tahir (1910-1973), Orhan Kemal (1914-1970) have fictionalized the reality in similar forms and speeches. Kerim Korcan is also a writer appeared in this tradition. Together with novels about different subjects like **Ter Adamlar** (1975), **Patrona** (1983), **Dimitrof Geçiyor** (1978), he is famous with the works about his experience from his prison days, which he was sentenced for political reasons. In this research, the issues like what kind of reality he had created in the novels and stories about prison and what's the function of this reality in the fiction's plot are detected.*

Key Words: Kerim Korcan, prison, reality, novel, story.

TÜRK VE DÜNYA EDEBİYATLARINDA HAPİSHANE

İnsanlar toplum halinde yaşamaya başladıklarından beri hep birtakım kurallar ve bu kuralları ihlâl eden insanlar var olmuştur. Suç ve ceza kavramlarına paralel olarak oluşturulan hapisaneler her devirde ve her toplumda hayatın acı bir gerçeği olarak yer almaktadır.(Aliş 2006: 316)

Roman ve hikâyede, hapisane gerçeğinin konu edilmesi Fransız İhtilali'nden (1789) sonra insan hakları gibi toplumsal değerlerin ortaya çıkması ve siyasetin toplum ve sanat hayatında belirleyici bir rol alması ile birlikte ağırlık kazanmaya başlamıştır. Hapisane gerçeğinin insanların geneli için bir muamma olmasının yanında hapisanenin yarattığı imajın birey hak ve özgürlüklerinin kısıtlandığı, fizik ve psikolojik şartların ağır olduğu bir ortam şeklinde belirmesi, bu gerçekliğe ilgiyi artırmıştır. Bu nedenle Fransız İhtilali'nden bu yana pek çok romancı tarafından ele alınan konu, günümüzde de işlenmekte ve ilgiyle takip edilmektedir. İncelememize bir temel oluşturması bakımından, Dünya edebiyatında ve Türk edebiyatındaki önemli örnekleri hatırlamak yararlı olacaktır.

Dünya edebiyatında farklı siyasi yelpazelerden yazarların ele aldığı bu gerçeklik, Türk edebiyatında daha çok Marksist, toplumcu ideolojiye bağlanmış yazarlar tarafından işlenmiştir. Bu konuyu ele alan romanlardan bahis açılınca tartışmasız akla ilk gelen örneklerden birisi, Alexandre Dumas (1802-1870)'ın Dünya edebiyatının başyapıtlarından birisi olan **Monte Kristo Kontu** (1844) adlı romanıdır. Bu roman yarattığı gerçeklik duygusu ve etkileyici anlatımıyla tüm zamanların en iyi romanlarından biri sayılır. Yine 1849 yılında Çarlık polisi tarafından tutuklanarak kurşuna dizilmek üzere iken ölüm cezasının hapis cezasına çevrilmesiyle Omska'da hapsedilen Dostoyevski (1821-1881)'nin, dört yıl boyunca çektiği acıları anlattığı

1861'de yayınlanan **Ölümler Evinden Anılar** da türün önemli örneklerindedir. Bunların yanında Henri Charriere (1906-1973)'in kendi başından geçen olayları anlattığı 1968 yılında yayımlanan otobiyografik romanı **Kelebek** (Papillon) ve Pınar Kür'ün çevirisiyle ülkemizde 2004'te yayımlanan Arthur Koestler (1905-1983)'in **Gün Ortasında Karanlık** romanları, hapishane gerçeğinin anlatıldığı dikkat çekici eserlerdir.

Türk Edebiyatı'nda ise bu gerçeklik söz konusu olduğunda akla ilkin iki isim gelmektedir: Kemal Tahir (1910-1973) ve Orhan Kemal (1914-1970). Kemal Tahir, ölümünden sonra yayımlanan **Karılar Koğuşu** (1974) romanında Malatya Cezaevi deneyimlerini, İkinci Dünya Savaşı atmosferi altındaki Türkiye şartlarında Anadolu kadınının hapishane çilesini dile getirir. Orhan Kemal ise **72. Koğuş** (1954) ile hapishane ortamında insanı, insan sevgisini, dostluğu sorgular.

YKY tarafından Eylül 2008'de yayımlanan Nazım Hikmet (1901-1963)'in yarım kalmış roman ve anlatı parçalarından oluşan **Öteki Defterler** adlı kitabında, yazarın, 1938'de İstanbul Tevkifhanesi'ndeyken yazdığı, **Orası** adlı bitmemiş bir romanı vardır. Bu roman da hapishane ortamının ve farklı mahkûm tiplerinin son derece gerçekçi bir üslûpla ele alınması ve yansıtılması bakımından değerlidir.

1980 sonrasında hapishane gerçeği yeniden popülerlik kazanmıştır. 1971-1980 darbelerinin yarattığı travmadan etkilenen ya da tanık olan yazarlar, bu konuya yeniden eğilme çabasında olmuştur. Erdal Öz (1935-2006)'ün **Yaralınsın** (1974) romanı, Remzi Çayır'ın 12 Eylül askerî darbesi sonrası Mamak Askerî Cezaevi'nde yaşananları anlattığı **Mamak Mahpushanesi** (2006) romanı öne çıkan eserlerdir.

Yukarıda andığımız romanlarda ve üzerinde duracağımız Kerim Korcan (1928-1990)'ın roman ve hikayelerinde insanları derinden etkileyen, duygusal yönlerini alabildiğine harekete geçiren bir anlatım vardır. Bu anlatım ve uyandırdığı gerçeklik duygusu, bu eserlerin geniş kitleler tarafından her dönemde ilgi ile takip edilmesini sağlamıştır. Öyle ki bunların hemen hepsinin en az birer kez sinemaya ve tiyatroya uyarlamaları yapılmıştır. Bizim incelememize esas olan Kerim Korcan'ın **Linç** romanı 1970'te, **Tatar Ramazan** hikayesi ise **Tatar Ramazan** (1990) ve **Tatar Ramazan Sürgünde** (1992) isimleriyle iki kez filme alınmış, **İdamlıklar** romanı ise 1969'da oyunlaştırılmış ve Şehir Tiyatrosu'nda oynanmıştır.

Her ne kadar andığımız roman ve romancılar zikr edildiğinde Kerim Korcan'ın ismi pek akıllara gelmeseyse de aslında Korcan, bu yazarlardan çok daha fazla hapishaneyi konu edinen eser vermiş ve en önemlisi eserlerinin temel yapı özelliklerinden birisi bu mekânın kullanılışı olmuştur. Bunda

yazarın Türk Edebiyatında gölgede kalan isimlerden birisi olmasının payı büyüktür. Hatta yazarın, yarattığı “Tatar Ramazan” karakterinin bile gerisinde kaldığı, onun kadar ünlenemediği söylenebilir.

KERİM KORCAN’NIN ESERLERİNDE HAPİSHANE

Yukarıda da belirttiğimiz üzere Nazım Hikmet, Kemal Tahir, Orhan Kemal gibi sosyalist söyleme sahip yazarların ekseninde, hapisanelerin edebi eserlerde işlenişi, belirli bir ortak yapı taşır. Bu ideolojiyi benimsememiş yazarların da konuya yaklaşımı zamanla benzer özellikler göstermeye başlamıştır. Şehnaz Aliş, “Sabahattin Ali’nin Eserlerinde Hapishaneler ve Hapse Düşmüş Kahramanlar” adlı makalesinde; Sabahattin Ali’nin “Türkiye Hapishaneleri”¹ adlı yazısıyla hapisanelerin ortak unsurlarını dile getirdiğini hatırlatır. Sabahattin Ali’nin tespit ettiği bu unsurları, genele yaymak mümkündür. Yazar ülkemizdeki hapisaneleri üçe ayırır: büyükşehir hapisaneleri, vilayet hapisaneleri, kaza hapisaneleri. Bu hapisanelerdeki mahkûmları ise işledikleri suçlara göre sınıflandırır: “Zayıf karakterli, yanlış düşünelü, psikopatlar”; “hiddet veya içki tesiriyle ya da kıskançlık yüzünden katil olanlar”; “hırsızlar, yankesiciler ve diğer serseriler”; “zihniyet kurbanı mahkûmlar”; “devlet ya da milletin parasını çalanlar”. Yazarın tepsisi ettiği bu gerçekliklerin, benzer şekilde Korcan’ın eserlerinde de ele alındığına tanık olacağız.

Kerim Korcan hapishaneyi bir mekân ve gerçeklik olarak **Linç** (1967) romanı ile roman biçimi içinde değerlendirilebilecek “Tatar Ramazan” uzun-hikayesinin de içinde yer aldığı **Tatar Ramazan** (1969)’da ve **İdamlıklar** (1971)’da toplanan hikayelerinde yoğun olarak ele almıştır. Diğer roman ve hikayelerinde de zaman zaman bu gerçeklik üzerinde durulmuşsa da adları anılanlar kadar yoğun değildir. Özellikle **Linç** romanı ve “Tatar Ramazan” hikayesinde bu gerçeklik daha olgun bir biçimde yaratıldığı ve eserlerin genelinde bizzat hapishanenin kendisi problem edinildiği için, incelememizde diğer metinlere oranla bu metinlerden daha fazla yararlanılacaktır.

Korcan’ın sosyalist ideolojiyi benimsemiş bir yazar olduğu ve siyasi nedenlerle hayatının 12 senesini² cezaevinde geçirdiği biyografik bilgisine sahip olmamız, yazarın hapishaneye hangi bakış açısıyla yaklaştığının ipuçlarını vermekte. Yazar, cezaevlerinde edindiği tecrübeyi, siyasi

¹ Sabahattin Ali, **Çakıcı’nın İlk Kurşunu (Tereke)**, YKY, İstanbul 2002.

² (1938-1948), (1957-1958) yıllarında yazar sırasıyla İstanbul Polis Müdüriyeti Nezaret ve Mütferrikasında, Yavuz Harp Gemisi’nde, Erkin Denizaltısı’nda, İstanbul Merkez Kumandanlığı, Sultanahmet Tevkifhanesi ve Sinop Hapishanesi’nde mevkuf ve mahkûm olarak yatmıştır.

görüşünün süzgecinden geçirerek eserlerine yansıtmiş; yarattığı evrenle, nesnel gerçeklik ve kurgusal gerçeklik arasındaki sınırları kaldırmıştır. Fiziki, psikolojik ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak alabildiğine canlı çizilen hapishane/roman kişileri, gözümüzün önünde bir duvar gerçekliğiyle beliren mekân/hapishane betimlemeleri, eserlerindeki gerçeklik duygusunu artıran unsurlar olarak dikkat çekmektedir. Bunun da ötesinde ağılık sistemi, fiziki olanaksızlıklar gibi hapishanenin sadece içi ile ilgili sorunlarla değil, hapishane düşüncesini, imajını yaratan gardiyanlık, jandarma, savcılık makamı, hakimlik gibi bütün kavramlarla ilgilenmiş ve bunları sorgulamıştır. Hapishane modeli üzerinden ceza, ıslah ve yönetim sistemine eleştiri getirmek niyetindedir. En önemsiz mahkûmun önemsiz bir sorununu dile getirirken bile yapmak istediği asıl şey, ceza sisteminin yanlışlıklarını ve boşluklarını ortaya koymaktır.

Kerim Korcan'ın amacı yalnız sistem eleştirisi yapmak da değildir. Yazar, kötü işleyen sistemi eleştirirken, bu kötülüklerin yerine yeni değerler ve yeni bir sistem önerir. Bu yüzden başarılı hikayelerinin çoğunda sisteme uymayan, başkaldıran, yanlışlıkların hep üzerine giden bir ana kahraman üzerinden düzenin nasıl olması gerektiği dile getirilir. Özellikle “Tatar Ramazan”daki Ramazan ve **Linç**'in uslanmaz mahpusu Arap Kadir, “doğru”nun temsilcileridir. Yine kişiliklerine yüklenen düzene başkaldırma, asilik, hakkı koruma gibi özellikler, yazarın toplumcu gerçekçiliğinden izler taşır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Korcan, hapishane imajını, gerçeğini yaratan unsurların hemen hepsini irdelemiştir. Hatta bu unsurları daha gerçek kılmak için **Tatar Ramazan**'da toplanan “Süreyya”, “Melkon”, “Çoban”, “Elmas”, “Köse”, “Hepimiz Türküz” gibi hikayelerde gardiyanların, savcılarının hapishane dışındaki hayatlarından bile kesitler verir. Eserlerde yer alan bu unsurların daha net ve ayrıntılı olarak incelenmesi Korcan'ın yarattığı gerçeği anlamamız açısından önemlidir. Bu nedenle incelememizde hapishane gerçeğini yaratan tüm unsurları ayrı ayrı değerlendirmeyi uygun bulmaktayız.

1-) Hapishane ve Dış Dünya Arasındaki Fark ve Benzerlikler

Kerim Korcan'ın eserlerinde duyumsatmaya çalıştığı en önemli şey, insan algılaması noktasında büyük farklar olmakla birlikte, hapishane ve dış dünyanın birbirinden bağımsız şeyler olmadığıdır. Elbette insanın varoluşu için gerekli ilk unsur özgürlüktür, bu anlamda iki dünyayı benzeştirmek olanaksızdır; ama iki dünya arasında organik bir bağ da vardır. Ona göre, “mahkûm da yaşadığı cemiyetin şartlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Dışarıda kar

yağarken, içerde bahar olmaz, katiyen olmaz; mutlaka mahpusane de uyacaktır dışarıdaki havaya” (Linç: 171)

Ortak sosyo-ekonomik süzgeçten geçiyor olmak nedeniyle genel anlamda iki dünya birbirinden bağımsız olmasalar da kendi içinde düşünüldüğünde, bu iki dünya birbirinden çok farklıdır. Öncelikle hapisanenin suçlular, suça eğilimliler, toplumca dışlanmışlar, kendi denetimlerinde olmaksızın suç işlemek durumunda kalmışlar tarafından oluşturulmuş bir dünya olduğu düşünülürse; buranın yaşam koşullarının daha az suça eğilimli ya da daha hafif suçlar işlemişler, kısacası güçsüzler için çok zor olduğu açıktır. Bu durum için Korcan, **Linç** romanında şöyle bir metafor kurar: “Bir insan da yılanların, akreplerin rahatça dolaşabildiği bir yere atılırsa, onun da, oradan dünyayı bambaşka göreceği düşünülmelidir.” (Linç: 72)

Yukarıda ana hatlarını belirlemeye çalıştığımız bu ortamı, idareciler, dış dünyada alışkın oldukları biçimde algılamaya başladıklarında büyük sorunlar çıkmaktadır. Hapishane yönetimi ve mahkûmlar arasındaki çatışmanın başat nedeni, bu iletişimsizlik, empati duygusundan yoksun oluşturmaktır. Yazarın bu çatışmanın çıkış noktasını belirlediği ve dış dünya ile hapishane arasındaki farkı net biçimde dile getirdiği aşağıdaki bölüm, iki gerçeklik arasındaki farkı anlamamız açısından son derece önemlidir:

“Dışarıdaki insanla, içerdeki insanı aynı ölçüde düşünmek, aynı şartlarda saymak hatadır. Dışarıda kanunların vatandaşa dayattığı disiplinin gözden uzak tutulmayacak belli bir dayanağı vardır. Dışarıdaki insanın iyi kötü bir işi, karısı, kardeşi, arkadaşı vardır. Ve hepsinden önemlisi, ve hepsinden daha yalını, bir yarını, bir ümidi vardır. Elindekini korumak, kestirdiğine ulaşmak içgüdüleri tek bağlandığı ana noktadır onun. Yarın ve yarınlar hiç sönmeyecek bir şafak da olsa, dışardaki insan geleceğin ufkundan gözlerini ebediyen ayıramaz. Yarın hesabı bir tutam ot gibi çeker götürür onu. Otu ebedi yiyemese bile, gözüyle gördüğü için, ağzı sulanır, damağında hisseder lezzetini...O, zincirsiz olduğu için kendisini hür zanneden insanın karşısına geçer, dayayıverirsin önüne kanun korkusunu: “Aklını başına al! Seni içeri atarım!” dersin, ve adam şöyle bir duralar, düşünür, düşünür...İçerdeki insan içinse durum böyle değildir. Kanun korkusu dışarda oldukça korkutucu bir tesir yaparken, mahpusta aynı silah, sadece bir kuru gürültüdür. Oyuncak tabancalar gibi eğlendirir...Kıçını döner en tabansız mahkûm bile böyle bir sıkıya. Demek dışardaki kantar, Bursa’da kestane satar. (Linç: 33)

“Eğer yazar, yarattığı fiktif kahramanların eylem, ilişki ve yaşantılarını oluştururken, onların toplumsal karakterlerinin gerçeklikteki iç

yasalılıklarından hareket ederse, bu yolla yazarın eseri de gerçekçilik adı verilen nitelik düzeyini taşır.” (Pospelov, 1995: 194) Bu kurala uygun olarak Korcan, mahkûmlar hakkında “üçüncü tekil anlatıcı” olarak doğrudan değerlendirmeler yapmanın yanında, kahramanlarını davranış içinde gösterir. Örneğin yukarıdaki alıntıda psikolojik yapıya uygun olarak **Linç**'te sakin bir kişilik yapısında çizilen Recep, jandarma dayağı sonrası sinirli ve cevval bir yapıya bürünür: “Madem döğdördün, beni müdür bey” der, “madem candırmayı hasta ihtiyar anama söğdördün, işte ben de ganunu tanımıyorum! Söyle vursunlar beni! Söyle öldürsünler! Ben böyle ganunu tanımıyorum! Allahsızlar gidi!...” (**Linç**:46)

Mahkûmun yukarıdaki şartlar altında hayatını idame ettirebilmesi için bilmesi gereken tek şey güçlü olması gerektiğidir. “Tatar Ramazan”ın kötü ağası Abdurrahman Çavuş, gerçek hayatla hapishane hayatı arasındaki tek benzerliği burada bulur. Her iki hayatta da güçlü olmak zorundadır insan. Hapishanede güçlü olmak ile diğerinde güçlü olmak ise aynı şey değildir. Ona göre bir insan parası ve hükmü çok olsun, bütün engeller önünden kalsın istiyorsa insafı elden bırakmalıdır. (**Tatar Ramazan**:36)

“Tatar Ramazan” hikayesinin Abdurrahman Çavuş'unun dile getirdiği duruma paralel olarak, hapishanede güçlülerin ayakta kalmasını sağlayan etkin yollardan birisini, adam öldürme geleneğini ise bizzat yazarın kendisi hatırlatır. Yazara göre mahpuslukta “adam adamı nam alayım diye öldürür. Adam adamı düzeni bozulduğu için öldürür. Elin adamı en gafil anında vurur, canını kurtarıp da kırk yıl sebep arasan katiyen içinden çıkamazsın. Yani bir de sebepsiz öldürür.” (**Tatar Ramazan**: 57)

2-) Mahkûmların Psikolojisi

Yukarıda saydığımız özelliklere bakınca, hapishanede dış dünyadaki güvenin yerini güvensizliğin, çalışarak kazanmanın yerini ezerek gasp etmenin aldığını söyleyebiliriz. Doğal olarak böyle bir ortamda, normal bir insanla bir mahkûmun hayat algılayışları bir olmadığı gibi psikolojileri de bir olmayacaktır. Bu psikolojiyi en iyi **Linç** romanının asi kahramanı Arap Kadir'in, yine bir haksızlık sonucu isyan etmesinin ardından zindanda dile getirdiği düşünceleri yansıtmaktadır. Bu düşünceler mahkûmların yalnızlığını, çaresizliğini anlamamız açısından önemlidir: “Biraz sonra ben uykuda olacağım. Ama çamur gibi, namussuz, yapışkan bir uykuda... Belki yatağıma kara bir yılan gelecek. Akrep de olur böyle yerlerde. Ama bizim de bir anamız varmış, pamuklara sararak büyütmüş bizi. Bunu şimdi kime anlatacağım.” (**Linç**: 77)

“Zaman” duygusu kuşkusuz insanlığın en büyük psikolojik ve felsefi problemlerinden birisidir. Birçok psikoloji felsefesi ile uğraşan bilim

adamına göre bu duygu görecelidir. Mutlu zamanların hızlı geçtiği, mutsuz zamanların ise daha yavaş geçtiği noktasında insanların ortak bir yanılsama yaşadığı açıktır. Özgürlüğün kısıtlandığı, insanın yalnızlığı ile baş başa bırakıldığı ve bu kısıtlanışın doğrudan süreye bağlandığı bir durumda, kuşkusuz insanın en büyük sorunu “zaman”la olacaktır. Bu bakımdan mahkûmların hepsinin ortak bir zaman algılaması olduğu söylenebilir ki bu da zamanın geçmediği yanılsamasına gelip dayanır.

Mahpushanede zaman “Kara bir kuşak gibi çözüle sarıla geçer, katıksız lokma gibi mahkûmun gırtlığına durur.” (Linç: 115), “Ne bir yaprak uçar gider tatlı bir rüzgârda. Ne de bir su akar toprakta şırl şırl. Aysız, yıldızsız, namussuz bir mahpusane gecesi. İnsanlar uzanmış zaman salhanesinde...Sürüyüp geçer zincirini tembel zaman”(Tatar Ramazan: 16) Korcan’ın zamanı salhaneye benzetmesi bile bu duygunun mahkûmları ne denli derinden yaraladığının işaretidir. Yine bir zincire benzetilerek mahkûmlar için bağlayıcılığı hatırlatılmış, tembellik sıfatı yüklenerek de geçmediği duygusuna gönderme yapılmıştır.

Mahkûmlar içinde bir kesim vardır ki zamanın yavaşlığına mı hızına mı özlem duyacaklarını karıştırmışlardır ve bunlar, hapishanenin ağır koşullarından diğerlerine göre daha fazla etkilenirler: idamlıklar. Örneğin “Boyabatlı Emin” hikayesinin ana kahramanı Emin’in idamını beklerken yıl gibi geçen her saniye, onun infazından sonra arkadaşları için bir an gibi geçivermiştir.(İdamlıklar: 172)

Kerim Korcan, idam edilmeyi bekleyen mahkûmlara ayrı bir pencere açmıştır. **İdamlıklar** kitabında toplanan hikayelerde bütünüyle infazını bekleyen kader mahkûmlarının trajedisini yansıtmaya çalışırken, diğer kitaplardaki hikayeler içinde de zaman zaman bunlara yer vermiştir.

İdamlıkların psikolojisi, hapishanenin insanın varoluş duygusu ile ne denli çatışma içinde olduğunun en güçlü göstergesidir. Onların ölümü bir sevgilinin, dostun yolunu gözler gibi beklemeleri, ölümle yaptıkları randevu ve yaşama tutunma çabaları, Korcan’ın hapishanenin psikolojik boyutunu en gerçekçi duyumsattığı bölümlerdir.

Korcan idamlıklarla diğer mahkûmlar arasındaki farkı “Ayancıklı Ömer” hikayesinde şöyle belirler: “İdamlıklar da diğer mahkûmlar gibi yer içer eğlenirlerdi. Ne yemeleri yalancıkta, ne gülmeleri zorakiydi. Yalnız onların geceleri bir başkaydı. Çıkış yollarını bulamadıkları karanlık ormana saparlardı tatlı bir uykuya dalmak istedikçe...Oralarda her adım bir engele takılırdı...Nelerden, nerelerden korkacağını şaşırır insan, her ağacın dibinde bin kurt birden ulurdu.” (İdamlıklar: 21) “Boyabatlı Emin” hikayesinde ise bir idamlığın psikolojisinin ne denli bozulabileceğini düşündürür ki bu

hikaye idamlık bir mahkûmun bireysel trajedisini en gerçekçi dile getiren hikayedir: “Her şeylere birden kızıvermesi. Zaman zaman insanlardan kaçması. Bir ses duyuyvermesi, çağırın biri var sanıvermesi. Dopdoğru yürürken adımını boşlukta sanması birden. Gülmekle ağlamak arasındaki farkı anlamaması artık...”(**İdamlıklar**: 48) Bu duygular kişinin ölüme kendisinin gitmesi ile ölümün kendisinin gelmesi arasındaki farktan doğar.

Bunca kötü şarta rağmen mahkûmların hayatlarını idame ettirmelerini sağlayan kader yoldaşlığının yanında başka şeyler de vardır. Mahkûm özgürlüğe o kadar hasrettir ki bunun için Tatar Ramazan'a göre güneş en parlak rengiyle pırıl pırıl yansa da mahkûm gene “Işık, ışık, ah biraz ışık!” der ve mahpusanede psikolojiyi sağlam tutmanın ipuçlarını salık verir: “Ceza istediği kadar uzun olsun...Yeter ki mahpusane koridorları kısa olmasın. İnsan bir kere voltaya düştü mü her şeyi unuttur. Neden böyledir bu? Çünkü volta cezanın törpüsüdür.” (**Tatar Ramazan**: 37) Yine akşamları düzenlenen eğlenceler, saz eşliğinde türküler, mahkûmların birbiryle şakalaşmaları, takılmaları psikolojilerini rahatlatan davranışlar olarak hikayelerin genelinde yer almaktadır.

3-) Ceza-İslah Sisteminin Paradoksallığı

Suç işlemiş birinin hapsedilmesinde iki gerekçe vardır. Bunlardan ilki suçlunun cezalandırılması iken, ikincisi suçlunun ıslah edilmesi ve benzer bir davranışı yinelemesini engellemektir. Böylelikle daha düzgün bir toplum yaratılacağı öngörülmektedir; ancak Kerim Korcan'ın hikayelerindeki hapishanede bu yapıyı bulmak pek mümkün değildir. Suçlular ıslah edilemediği gibi eskisinden daha kötü bir kişiliğe ulaşmaktadırlar. Mahkûmlar iç sıkıntılarını gidermek için bile yeni suçlar peşindedirler. Belli bir zaman içinde, belli bir işle uğraşmamanın insanı çıldırttığını hatırlatan yazar, mahkûmlar arasında kurşun yağmurunun bile ayıramadığı kavgalar olduğunu, zaman zaman en yakın arkadaşından bile insana bıkkınlık geldiğini, sığır gibi bir avluya kapatılan insandan sonunda ne yaptığını bilmeyen mahluklar meydana çıktığını dile getirir. (**Linç**: 37-38)

Korcan'ın ceza-infaz sistemine getirdiği en önemli eleştirilerden bir tanesi budur. Durumun sosyolojik ve psikolojik yönünü belirledikten sonra çözüm yolları arar: “Suçluyu hapsetmekten beklenen, hakikaten onun ıslahı ise, insanca yaşamanın hiç olmazsa onda biri bir hak olarak ona tanınmalıdır.” (**a.g.e**: 36) demesi bundandır. Yine aynı romanda kendisinin romandaki sözcüsü olduğunu düşündüğümüz siyasinin, haksız yere tecrit edilen, eserin başkişisi Arap Kadir'i, hakime karşı savunurken sarf ettiği cümleler dikkat çekicidir:

Reis Bey, bir kör kuyuda aylarca bekleyen bir insan düşünün. Geceyle gündüzün hiçbir farkı yoktur orada. Bu insan mı ıslah olup cemiyete kar gibi temizlenmiş bir vicdanla dönecek? Değil arkası gelmeyen günler geceler boyu beklemek ve hayattaki tek dayanacak ümidi kaybetmek, orada geçirilecek yirmi dört saat bile her şeye düşman olmasına yeter... (**Linç**: 130)

Arap Kadir'in de siyasinin düşüncelerine paralel düşünceleri vardır. Bu düşünceler de ceza-ıslah sistemindeki paradoksalıktan izler taşır:

Ne kazanıyorlar ki bunca insanı yatırıp ta? Yedir bedavaya tayını, çürüt bir sürü insanı! Mapusane neymiş ki? Deyyus mektebi, kumar mektebi, ipnelik mektebi... Kuzu gibi gelenler altı ay sonra dalaşkan köpeklere dönüyor. Neden? Bir umudu yok çünkü... Sonu gelmeyen günler çarık gibi eskitiyor adamın gönlünü. (**Linç**: 100)

Bunlarla başa çıkabilmenin yolunun ise mahkûma sıcak bir çorbanın yanında onu yarından koparmayan tehdit, nutuk, nasihat kokmayan insanca sıcak bir ilgiden geçtiğini düşünür. (**a.g.e**: 31) Eğer bu ilgi olsa, mahkûmun ıslah edilmesi daha kolay olacak gibi görülebilir; ancak bu paradoksal yapı öylesine güçlüdür ki -hikayelerin bıraktığı genel izlenime göre- mahkûma bu şefkatin gösterilmesi durumunda daha başa çıkılmaz sorunlara da yol açılabilir. Mahkûmların bazıları yumuşaklığı, şefkati otorite boşluğu olarak algılayabilir. Yine de tutulması gereken yollardan birisi, mahkûma eşit, adaletli davranmaktır. Yönetimin güçlüye ayrı, zayıfa ayrı muamele göstermemesidir. Mahkûm ve cezaevi idaresi arasındaki ilişkiler konusu üzerinde ağırlıklı olarak durulacaktır.

4-) Ağalık Kurumu

Kerim Korcan'ın pek çok eserinde ana çatışmayı sağlayan unsurların başında bir ağa gelmektedir. Bunların tamamına yakını kötü karakterlidir ve mahkûmları maddi ve manevi yönden sömürmektedir. Hapishanedeki bu ağa tipi ise dış dünyadan bağımsız değildir. Örneğin "Boyabatlı Emin" hikayesinde köyün öğretmeniyle çatışan Ağa'nın "Maksat muhabbet de olsa kanundan sapmamak gerek. Encamı perişanlıktır kanuna karşı gelmenin. Aç gözünü. Büyük sözlerine öğütlerine daim kulak ver. Ayağını attığın yeri bil..." (**İdamlıklar**: 68) şeklinde öğretmenin yanında ırgatı tehdit etmesi, yazarın ağalık kurumuna toplumsal ve ideolojik bakışının temellerini oluşturur. Bunu emek ve sermaye ilişkisi içinde düşünür.

Linç'in Arap Kadir'i gibi yürekli, cesur, mert birisi karşılıklarına çıkmadığı müddetçe bu sömürüyü devam ettirirler ve sonunda kaybeden onlar olur. Yukarıda da belirtildiği gibi Korcan'ın hikayelerinin pek çoğu bu ana çatışma üzerinde yapılandırılmıştır ve çatışmadaki duygusal gerilimi

artıran nokta, ağaların kişiliklerinin mutlak kötü olmasıdır. Burada hatırlatmamız gereken unsurlardan birisi, Korcan'ın romanlarında haksızlığa karşı toplumsal direnişi temsil eden bir yiğitin, asinin varlığıdır. Georg Lukacs (1885-1971), **Çağdaş Gerçekçiliğin Anlamı** kitabında Robert Musil (1880-1942)'in kahramanı Ulrich³ hakkındaki, “İnsan bir tek seçimle karşı karşıyadır: ya sürüye uymak (Roma’da Romalılar gibi yapmak) ya da sinir hastası olmak...” tespitini son derece olumlu karşılar. Korcan'ın romanlarındaki bu asi tipler ise Musil'in tespitinde olduğu gibi düzene uymazlar ve ya psikolojileri bozulur ya da bu uyumsuzluklarının bedelini yeni sıkıntılarla öderler.

Ağalar “bir adamın tek bir battaniyesini alır yorganlarını üstüne çekebilirler. Adamı çırılçıplak soyup, elbisesini kendileri giyebilirler. Parmaktan zorla yüzük alırlar, hiç utanmadan, kendi parmaklarına takabilirler (**Linç**: 170), Ağanın keyfi, parası kendine, neşesi, cümbüşü kendinedir. Zengin sürüsünün tok çoban köpeği gibi daima yatar. Bol bol güler isteyince. Çoğunca gaddardır çevresine karşı. Vermez, hiç vermez. Daima alır. Ama verir gibi görünür. Yerine göre fakiri korur görünür, gözleri boyar böylece; aslında bir kuru lokmalarına bile ortakır...(a.g.e: 16) Ağaların bütün bunları nasıl yapabildiğini ise şöyle açıklar: “Ağa, orada mahkûmların üzerine hışımla yürüyüp, ‘Üle kırk katır mı, yoksa kırk satır mı?’ diyebilen adamdır. Kullandığı, akla durgunluk veren usulleriyle, hükümeti temsil eden idareyi ekseriya sıfıra düşürür.” (a.g.e: 170).

“Tatar Ramazan”ın ağası Abdurrahman Çavuş ve onun yardımcısı, işbirlikçisi Akseli Ağa için Kerim Korcan'ın belirtmiş olduğu özellikler tüm ağalar için geçerlidir: “Mahpusanenin kumarı onlarda. Kahve ocağı onlarda. Gelip gidenden, girip çıkandan alınan haraç buna dahil değil.” (**Tatar Ramazan**: 13) Burada dikkatimizi çeken şeylerden bir tanesi islahevinde kumarın, haracın sıradan şeyler olmasıdır ki ağanın mahkûmu kendisine bağlamasının en kestirme yolu kumardan geçmektedir. Ağa mahkûmu kumara alıştırdıktan sonra hem oynanan kumardan pay almakta hem de kumar oynayabilmesi için mahkûma verdiği borçtan faiz almaktadır. Faizi ödeyen de ödeyemeyen de bu anlamda ağanın yanında yer almakta ve ona karşı gelememektedir. Kumar konusunda Abdurrahman Çavuş mahkûmlara şöyle seslenir:

Amaa sizi kumara alıştırmışım ve çoğunuzu da zornan oynatmışım. Bunu yaptım. Kabul ederim. Ama niçin yaptım? Bunu bir sorun bakalım Aptıraman Çavuş bizi kumara alıştır' demeynen olmaz. Ben kumara sizin eyliğiniz için koydum ortaya. Ve de sürdürdüm. Bugün beş vakit namaz kılar

³ Yazarın 1931 senesinde yayımlanan **Niteliksiz Adam** romanının kahramanıdır.

gibi hepiniz kumar oynarsınız. Sizi bir zorlayan mı var? Başlarken böyle şeyler oldu. Ama bugün alıştınız kendi kendinize oynamaya, işte mesele o kadar. Ben yalnız bir manomu bilirim. Gerisi sizin. Hepinizin önünde oynanır kumar ve ufak bir pay aldıktan sonra kardiye de seslenmez. Gecenin saat üçüne dek devam ettiği olur. Adam parasını basar ortaya biter. Pontulu verir gider. En sonunda iş iç donuna dayanır, adam hiç çekinmeden onu da kor ortaya ve kendisi dal kuşak kalır. Nedendir bu? Adamın kumarı sevdiğinden. Kumarı sevmese kim verir ayağından donunu? (**Tatar Ramazan: 19**)

Kumar işinden gardiyanların ve idarecilerin de kazanç sağlıyor olması, ahlaki çöküntüyü bir kat daha artırmaktadır. Peki hapishanelerde mahkûmların, ağalardan kurtulma olmağı yok mudur? Bu sorunun cevabı da tıpkı ıslah sisteminde olduğu gibi paradoksalıktan geçmektedir. Her ne kadar mahkûmlar ağalardan mustarip görünse de bu kurumu yaratan da kendileridir. Ağaların ilkin –içinde bir potansiyel taşımakla birlikte- sıradan bir mahkûm iken, daha sonra ağalık mertebesine ulaşması yine buradan kaynaklanır. “Mahpusanelerde efelerin, ağaların hükmü ve saltanatı devir devirdir. Tıpkı dışarıdaki gibi. Mehmet Ağa gider; Ahmet Ağa gelir. Veya Hasan Ağa devrilir, yerine Hüseyin Ağa çıkar. Yani mahpusane hiç ağasız kalmaz (**Linc: 16**). “Tatar Ramazan”ın genç müddeiumumisi Ahmet Bey’in de tespiti bu yödedir: “Ağalık dışarıdan içeriye gelmese bile, içeride kendi kendine oluşuyor.” diyen savcı insanların ne yapıp edip bir ağa bulduklarını, yoksa da yarattıklarını düşünür. Bu durumu da gerçek hayatla bağdaştıran savcı, işi ekonomik boyutuyla değerlendirmeye çalışır. Hapishanedekini, gerçek hayattaki ağa-maraba ilişkisinin bir uzantısı olarak görür. Hikayenin bir diğer akil kişisi olan Satı Dayı’nın sözleri ağalık kurumunun paradoksalığı noktasında çok önemli ipuçları vermektedir: “Altmışımı çoktan aştım...Ben şunu bildim ki hayatımda, ağaları besleyen de bizleriz, bela edip başımıza saran da. Hiç biz istemesek başımızda ağa zulmü olur muymuş?...”(Tatar Ramazan: 94)

5-) Mahkûm-İdareci-Devlet İlişkisi

Hapishanede gardiyan başta olmak üzere, hapishane müdürü, idareciler devletin gücünün temsilcileridir. Hapishane dışında ise mahkûmlarla doğrudan ilgili bir isim vardır, o da savcılardır. Korcan’ın eserlerinde devletin farklı kurumlarını temsil eden bu kişiler ile mahkûmlar arasındaki ilişki çoğunlukla bozuktur. Mahkûmlar tarafından adil olmadıkları, hallerinden anlamadıkları gibi pek çok nedenden ötürü hoş karşılanmazlar. Bunun da ötesinde özellikle hikayelerin mitleştirilen, dürüst, yiğit, özü sözü bir ana kahramanları ile bu güçler arasında sonu gelmez bir çatışma vardır.

Yazarın bakışı da savcılarını biraz dışarıda tutmakla birlikte, özellikle gardiyanlara ve idarecilere karşı olumsuzdur.

Eserlerin geneline baktığımızda, hapishane müdürlerinin, idarecilerin göreve ilk geldiklerinde idealist olduklarını, her şeyi değiştirerek, ortalığı güllük gülistanlık yapmak gibi düşüncelerinin olduğunu görürüz; ancak çoğunluğu biraz süre geçtikten sonra işlerin bekledikleri gibi olmadığını görerek, seleflerine benzemek hatasına düşer. Onlar ne kadar mahkûmla iyi ilişkiler, baba-oğul, ağabey-kardeş ilişkisi kurmak isteseler de buradaki şartlar dış dünyanın şartları ile aynı olmadığı için, bu iyi niyetleri sonuçsuz kalır. Ve bu kısır döngü hiç durmadan böyle ilerler. Bu durumla ilgili olarak yazarın **Linç** romanının hapishaneye yeni atanan müdürü Şevket Erdoğan Bey için aşağıdaki düşünceleri, konuyu daha iyi anlamamızı sağlayacaktır:

Kanı kurumuş eski salhaneler gibi, Osmanlıdan kalma köhne yapılarıdır ekseri mahpushaneler. Müdürü, başkâtibi, başgardiyanı, gardiyanı yani bir de idaresi vardır. Mahpusane müdürlüğü, Osmanlı mahalle mektebinin mubassırlığına benzemez. Öyleyken bu işin talibi daima bulunmuştur. Adam şöyle kurar kafasında meseleyi: ‘Çeşitli suçların mahkûmu olan bu insanlar, yaptıklarına pişman olup, sırtlarına sarılan yılları bitirmeyi sabırla beklemektedirler. İçlerinde üç beş şerir bulunabilirse de, hükümetin eli uzun, jandarması var, eh, yerine göre sopa da atılır, gül gibi idare edilir mahkûm dediğin.

Şevket Erdoğan Bey müdür olarak tayini yapıldığı günlerde, böyle düşünüyordu. Makamının ona vereceği bütün haşmete rağmen, bir sürü azgın kurt içine düşmüş zebûn bir kuzu gibi bocalayacağını hiç düşünmüyor, aklına dahi getirmiyordu. Resmî sıfatın her derde deva olduğu inancındaydı. Sihirli bir değnekti sanki hükümet adamı olmak. Halbuki azgın bir atın sopayla veya kırbaçla yakalandığı hiç görülmemiştir. At, yem torbasına gelir...İçi boş olmamak şartıyla...(Linç: 27)

-Şevket Erdoğan Bey modelinde- idareciler, otoriteyi ellerinde bulundurmak için uğraştıkça, mahkûmlar kendi üzerlerinde otorite kurulmaya başladığını anlar anlamaz, daha iflah olmaz bir görünüme bürünmektedirler. Yaptıkları işlere göz yumulduğu zamansa işler nizam çizgisinden dışarı çıkmakta, onulmaz bir hal almaktadır. “Mahkûma ne çok müsamaha göstermek ne de baskı uygulamak doğrudur” diye genel bir kural düşünülebilir ama hapishanede bu genel kuralın da işlemediği zamanlar çoktur.

Mahkûm gözüyle, hapishanede idarecilerin mahkûmları dize getirmesini sağlamak ve huzur içinde, isyansız, tantanasız günler geçirmek

için yapmaları gereken şeyi aynı romanın ağalarından birisi Feti Bey dile getirir: “ ‘İdare iki şeyle yürür, Arap!’ dedi. ‘Bu dediğimi iyi dinle!. Bunlardan birincisi çomak, ikincisi ottur. Biraz evvel beylik inek dedik ya, sen dokuz sefer çomağı, dokuza karşılık bir de otu kullanacaksın.’”(a.g.e.: 21)

Mahkûmu en çok çıldırtan şey yukarıda da belirttiğimiz gibi adaletsizlik ve eşit davranılmamaktır. Bütün mahkûmlara kötü davranılsa, aynı suça aynı ceza verilse belki mahkûmun sesi çıkmayacaktır. Fakat “Ahmet yapar suç, Mehmet yapar, marifet! Böyle garip ve anlaşılmaz ölçüler elbette ki kurban olarak seçilen mahkûmu çıldırtabilir...”(a.g.e.: 131) İdare ara sıra orta yolu bulur ki bu buluşmalar mahkûmların raydan çıkmasını engellemekte, bir sonraki huzursuzluğa kadar sessiz bir bekleyişin habercisi olmaktadır. Ancak herkes yine bir huzursuzluk çıkacağından, incelen ipin bir yerinden yeniden kopacağından emindir.

İdare ve mahkûm arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiği noktasında en önemli tespitleri, **Linc**'te yazarın romandaki sözcüsü konumundaki siyasi dile getirir. Topal Recep adlı bir mahkûmun haksız yere tecrit edilmesi ve işkence görmesi karşısındaki düşünceleri, Korcan'ın eserlerindeki hapisanelerin mevcut biçimde olmasına yol açan nedenlerin ipuçlarını da verir:

Evet, insanı evvelâ insan yerine koymak gerekti. Böyle yapmadan onun hangi meselesi ele alınsa, mutlaka şaşılacak şeyler çıkacaktı ortaya. Bunda apışacak ne var? Bir tek taşı ayıklanmamış çorak bir tarla bu, ne ekersen onu biçersin... “Bakın dedi siyasi. “Şu topal Recep müdüre çıkıştı, kötü kötü konuştu. Tabii çok ayıp oldu. Sözlerini, isteğini daha medeni anlatabilirdi. Anlatabilirdi ya, siz de üşenmeyin, bir araştırın bakalım hiç Şevket Erdoğan Bey bu mahkûmun derdiyle bir an ilgilenmiş mi? Hiç üzmeysin kendinizi, müdür bugün kendisine sövdüğü için Recep'le ilgilenmiş, bu arada mecburen ismini öğrenmiştir. Biraz da işin hakkını konuşalım. Peki kim bakacak hasta, yatamaz hale gelen bir mahkûmun derdine? Adam serbest değil ki iyi kötü bir doktora gitsin. Demek ki insanları sığır gibi bir binaya getirip kapatmakla adalet, infaz olmuyor. Şimdi siz seyredin bunun arkasından gelecek cümbüşleri. İdare, fireni patlamış eski bir kamyon gibi yokuş aşağı gidiyor. Kim bilir bu günlerde ne cümbüşler seyredeceğiz” (**Linc**: 53)

“Resne’li Yaver Bey” hikayesinde ise eli kalem tutan, ağzı laf yapanların hapisanelerde sevilmediğini, idarecilerin böyle aydın insanları özellikle hapisanelerinde istemediğinden dem vurulur. İdarecilerin basiretsizliğini hatırlattıktan sonra, bu basiretsizlikleriyle hapisane yönetebilmeleri için mahkûmun azgın taylar gibi yarışmaması, usluca oturması, etliye sütlüye karışmaması, ağustos sığağı vurmuş kara koyunlar gibi soluya soluya yatması, baş ağrıtan hareketlere girişmemesi

gerekmektedir der. Bu ironiyi yazar duvar gibi bir gerçeklikle sonlandırır: “Neden ama bu kadar sert ve katı şartlar? Neden insanlık dışı dayatışlar? Onların (idarecilerin, SA) köhnemiş mantıklarına bakarsanız kanun hükümlerinin selametle yürütülmesi içindir hep bu zorlamalar. Halbuki zorun hüküm sürdüğü yerde kanundan söz açmanın ne kadar saçma bir şey olduğunu düşünmek bile istemezler” (**İdamlıklar**: 208) Kısacası idareciler için en iyi mahkûm itaat eden ve hiçbir şeye karışmayan mahkûmdur.

Kanun söz konusu olduğunda hapishanede kuşkusuz ilk akla gelen isim müdde-i umumiler, savcılardır. Hapishanede bunlar devletin gücünü temsil ediyor olmaları itibarıyla saygı görürler ancak çoğunlukla sevilmezler. Çünkü “mahkûmlar uğradıkları haksız muamelelerden müdeiumumileri sorumlu tutarlar. Bu da bir iddaayımumdur. Gaspedildiğini farzettikleri hürriyetlerinin anahtarı sanki onların cebindedir.” (**İdamlıklar**: 7)

“Ayancıklı Ömer” hikayesinde mahkûmlar

Ey mitteyim mitteyim

Bahçen kavunluk mudur?

Attın bizi zindanlara!

Dünya gavurluk mudur? (**İdamlıklar**: 8)

Diye türküler söylerken bile, cezaevinde işlemiş oldukları suçtan değil de savcının gavurluğu yüzünden buldukları yanılısamasının içindedirler. Buna rağmen aynı hikayede her haksızlığa uğradığını düşünenin soluğu savcının yanında aldığı, savcının yakasına yapıştığını da görürüz. Hikayenin gözü pek, aydın, okumuş savcısı Kenan Bey gözünü kırpmadan işini yapmakta, aldığı kararları günlerce düşünmektedir. Kısacası mahkûmun savcılık makamına bakışı kendi çıkarları doğrultusundadır, diyebiliriz.

6-) Sonuç

Yukarıda ayrıntılarıyla ele aldığımız unsurların dışında Kerim Korcan'ın eserlerinde mahkûmların, yemek, giyim, para, geçinme gibi sorunları, mahkûmlar arası ilişkilerin türlü boyutları da irdelenmiştir. Kısacası Korcan'ın eserlerinde hapishane ile ilgili akla gelebilecek her türlü kavramın bir belgesel titizliğinde ayrıntılarıyla incelendiği görülmüştür. Buna göre çok zaman birey hak ve özgürlükleri söz konusu olduğunda devlet, sınırlayıcı, tahakküm edici ve empati kurmaktan uzaktır. Durum böyle olduğu için de birey, kendi hakkını kendisi yaratmak ve almak durumundadır. Sadece durum tespiti yapmak, gerçekleri göz önüne koymakla yetinmeyen yazar, ceza-ıslah sistemindeki yanlışları dile getirip bu yanlışların ne şekilde giderilebileceğine dair görüşler sunmuş, yarattığı ideal

tipler aracılığıyla, ideal sistemin ne olması gerektiğine dair çıkarımlarda bulunmuştur.

Kaynaklar

- ALİŞ, Şehnaz (2006). “Sabahattin Ali’nin Eserlerinde Hapishaneler ve Hapse Düşmüş Kahramanlar”. *Zindanlar ve Mahkûmlar*. İstanbul: Babil Yayınları, 316-328.
- ANDAÇ, Feridun (1995). *Yazınsal Gerçekçiliğin Boyutları*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- CENGİZ, Metin (2000). *Toplumcu Gerçekçi Şiir*. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- ÇETİN, Nurullah (2004). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Basımevi.
- JACOBSON, Roman (1995). “Sanatta Gerçekçilik Üstüne”. *Yazın Kuramı*. (haz: Tzvetan Todorov), İstanbul: YKY.
- KORCAN, Kerim (1970). *İdamlıklar*. İstanbul: E Yayınları.
- _____ (1971). *Linç*. İstanbul: E Yayınları.
- _____ (2005). *Tatar Ramazan*. İstanbul: Babil Yayınları.
- LUKÁCS, Georg (1977). *Avrupa Gerçekçiliği*. (çev: Mehmet H. Doğan), İstanbul: Payel Yayınevi.
- _____ (2000). *Çağdaş Gerçekçiliğin Anlamı*. (çev: Cevat Çapan), İstanbul: Payel Yayınevi.
- NASKALİ, E.Gürsoy - Altun, H.Oytun (2005). *Hapishane Kitabı*. İstanbul: Babil Yayınları.
- _____ (2006). *Zindanlar ve Mahkûmlar*. İstanbul: Babil Yayınları.
- OKTAY, Ahmet (2000). *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları*. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- POSPELOV, Gennadiy (1995). *Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Evrensel Yayınları.
- SUÇKOV, Boris (1982). *Gerçekçiliğin Tarihi*. (çev: Aziz Çalışlar), İstanbul: Adam Yayınları.
- TEKİN, Mehmet (2001). *Roman Sanatı*. İstanbul: Ötüken Yayınları.